

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi B. B.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

na przewlekłość postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w [...],
sygn. akt III AUa [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 8 maja 2019 r.,

**1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem
Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...];**

2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz B. B. kwotę 2000 (dwa tysiące) złotych;

3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego opłatę od skargi w wysokości 200 (dwieście) zł;

4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

5. oddala skargę w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Skarżący B. B., działając przez fachowego pełnomocnika, wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa [...],
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w [...] zlecenia podjęcia czynności polegającej na wyznaczeniu przez ten Sąd terminu rozprawy apelacyjnej z uwzględnieniem wniosków wskazanych w apelacji Skarżącego,
3. w przypadku uwzględnienia skargi - przyznanie Skarżącemu od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 10.000,00 zł,
4. w przypadku uwzględnienia skargi - zwrot Skarżącemu uiszczonej opłaty sądowej,
5. zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że w dniu 16 lutego 2017 r. wywiódł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K., V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt V U [...] (wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi Skarżącego w dniu 2 lutego 2017 r.). Zgodnie z informacją uzyskaną w Sądzie Apelacyjnym w [...] sprawa wpłynęła do tego Sądu w dniu 8 marca 2017 r. i otrzymała sygnaturę III AUa [...]. Do dnia dzisiejszego nie została podjęta żadna czynność w celu rozpoznania i rozstrzygnięcia apelacji Skarżącego. Należy więc uznać, że bezczynność Sądu Apelacyjnego w [...] trwa już 2 lata. Sprawa, której dotyczy niniejsza skarga ma olbrzymią doniosłość dla Skarżącego, gdyż dotyczy ona wysokości jego uprawnień emerytalnych. Jej rozstrzygnięcie rzutuje więc na całe przyszłe życie Skarżącego i jego status materialny. Brak rozpoznania sprawy powoduje natomiast niepewność, co do przyszłości Skarżącego. Powyższe okoliczności, zdaniem skarżącego, uzasadniają żądanie do przyznania od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 10.000,00 zł.

W odpowiedzi na powyższe, Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia - o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał, że w dniu

8 marca 2017 r. do III Wydziału Sądu Apelacyjnego w [...] wpłynęła apelacja wnioskodawcy B. B. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 grudnia 2016 r. sygn. akt V U [...] w sprawie o emeryturę. W dniu 3 stycznia 2019 r. Przewodniczący Wydziału wyznaczył rozprawę apelacyjną na 29 stycznia 2019 r. Terminy wyznaczanych rozpraw wynikają z ilości spraw wpływających do Wydziału w ostatnich latach oraz obsady kadrowej (liczne odejścia w stan spoczynku sędziów Wydziału). W związku z wakacjami w Wydziale spowodowanymi przejściem sędziów w stan spoczynku oraz stałym wpływem spraw, rosną zaległości i terminy rozpoznawania spraw, jak w niniejszym postępowaniu, wynoszą obecnie ponad 24 miesiące.

Pełnomocnik skarżącego w piśmie z dnia 18 marca 2019 r. cofnął wniosek dotyczący wydania zaleceń dla Sądu Apelacyjnego w [...], wobec tego, że w dniu 29 stycznia 2019 r. w sprawie, której dotyczy skarga na przewlekłość (Sąd Apelacyjny w [...], sygn. akt III AUa [...]) zapadł wyrok.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne dla załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Z kolei dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła

przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.).

W dotychczasowej (utrwalonej) judykaturze Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że kilkumiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie pośród innych spraw wniesionych do konkretnego sądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 14 lutego 2006 r., III SPP 7/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 88; z dnia 18 października 2007 r., III SPP 40/07, LEX nr 861707; z dnia 27 czerwca 2013 r., WSP 4/13, LEX nr 1342181; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 21 lipca 2015 r., III SPP 14/15, niepublikowane). Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. nie określa bowiem jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Zasadniczo za przewlekłe uznaje się postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono terminu rozprawy przez ponad 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120 z glosą C. Kłaka; z dnia 5 sierpnia 2013 r., III SPP 188/13, LEX nr 1448755; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, niepublikowane; z dnia 6 października 2016 r., III SPP 59/16, LEX nr 2166386; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 11/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Sąd Najwyższy konsekwentnie prezentuje stanowisko, że trudności kadrowe sądów nie mogą blokować przytoczonych powyżej zasad sprawnego prowadzenia postępowania. Władze krajowe mają bowiem obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów odwoławczych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 9/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce (skargi nr 72287/10, 13927/11, 46187/11) wskazał, że przyczyną przewlekłości postępowań w Polsce jest niewystarczająca liczba sędziów i urzędników, nieadekwatne siedziby sądów, co wymaga od Państwa podjęcia działań zaradczych.

W sprawie objętej skargą powództwo zostało wniesione w dniu 24 kwietnia 2016 r., wyrok Sądu Okręgowego zapadł w dniu 28 grudnia 2016 r., który doręczono wraz z uzasadnieniem pełnomocnikowi odwołującego się 2 lutego 2017 r. Odwołujący się - działając przez fachowego pełnomocnika - wniósł apelację od powyższego wyroku w dniu 16 lutego 2017 r. Odpis apelacji odwołującego się został doręczony organowi rentowemu w dniu 28 lutego 2017 r., następnie akta zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 8 marca 2017 r. Zarządzeniem z dnia 4 stycznia 2019 r., zatem po blisko 22 miesiącach od wpłynięcia sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...], Przewodniczący Wydziału wyznaczył termin rozprawy na dzień 29 stycznia 2019 r. W ww. okresie 22 miesięcy nie podjęto żadnych czynności ukierunkowanych na merytoryczne rozpoznanie apelacji - nie dokonano jakiegokolwiek czynności, która usprawiedliwiałaby zwłokę w rozpoznaniu apelacji. Tak długi czas oczekiwania przez strony na rozpoznanie sprawy uzasadnia więc stwierdzenie, że doszło do naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Podkreślić jednak należy, że ponad 12 miesięczna zwłoka polegająca na niewyznaczeniu terminu rozprawy, losowanie sędziego referenta poprzedza bowiem wyznaczenie terminu rozprawy, nie jest przewlekłością wynikającą z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziego referenta, lecz jest rezultatem nieudolności organów władzy wykonawczej i ustawodawczej w zapewnieniu władzy sądowniczej odpowiednich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, by możliwe było szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają - w tym konkretnym przypadku - do Sądu Apelacyjnego w [...], na co zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 cytowanej powyżej ustawy, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może

przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie powołanego przepisu stanowi zatem sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje ono w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325; z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15, LEX nr 174074; z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). W realiach rozpoznawanej sprawy, w ocenie Sądu Najwyższego, właściwe będzie przyznanie skarżącemu tytułem odszkodowania kwoty 2.000 zł. Przyznając kwotę w takiej wysokości należy mieć na względzie, że zarzucana w niniejszej sprawie przewlekłość postępowania ustała, gdyż w sprawie, której dotyczy skarga, postępowanie zostało zakończone. Dlatego też, przyznając skarżącemu kwotę pieniężną w wysokości 2.000 zł, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części. Na marginesie wskazać również należy, że przedmiotowa sprawa nie należy do spraw pilnych w rozumieniu Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.